

Sygn. akt I ACa 185/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 czerwca 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Piotr Wójtowicz
Sędziowie :	SA Lucyna Świdorska-Pilis (spr.) SO del. Tomasz Ślęzak
Protokolant :	Małgorzata Korszun

po rozpoznaniu w dniu 12 czerwca 2014 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa J. R. i M. S.

przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w C.

o ochronę dóbr osobistych i zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 15 października 2013 r., sygn. akt I C 45/13,

1) oddała apelację;

2) zasądza od pozwanej na rzecz każdego z powodów 720 (siedemset dwadzieścia) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

I ACa 185/14

UZASADNIENIE

Osobnymi pozwami powodowie M. S. i J. R. domagali się:

1. nakazania pozwanej (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w C. opublikowania na stronie głównej strony internetowej www(...) oświadczenia o treści: Zarząd (...) Spółki z o.o. w C. pragnie przeprosić Pana M. S./J. R. za bezprawne użycie jego wizerunku w filmie reklamowym.”, oraz utrzymywanie wskazanego oświadczenia przez okres 3 miesięcy od jego publikacji;

2. nakazanie pozwanej opublikowania w (...), dodatku wydawanym dla C., oświadczenia o treści: Zarząd (...) Spółki z o.o. w C. pragnie przeprosić Pana M. S./ J. R. za bezprawne użycie jego wizerunku w filmie reklamowym.”;
3. zasądzenie od pozwanej na rzecz każdego z powodów kwot po 3 000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 18 grudnia 2012r. do dnia zapłaty;
4. zasądzenie od pozwanej na rzecz powodów zwrotu kosztów procesu.

Uzasadniając żądania pozwów powodowie wskazywali, iż pozwana (...) Spółka z o.o. w C. opublikowała na stronie internetowej www(...) film reklamowy z wykorzystaniem, bez zezwolenia powodów, ich wizerunku. Pismem z dnia 3 grudnia 2012 r. powodowie wezwali pozwaną do zaprzestania naruszania ich dóbr osobistych, złożenia stosownego oświadczenia i dokonania publikacji oraz zapłaty zadośćuczynienia. W odpowiedzi z dnia 18 grudnia 2012r. pozwana nie uznała roszczeń powodów i wskazała, że powodowie wyrazili zgodę na filmowanie i używanie ich wizerunku poprzez uniesienie kciuka prawej ręki. Jednocześnie pomimo „wyinterpretowania” tego rodzaju zgody powodów na publikację ich wizerunku, pozwana oświadczyła, iż zaprzestała publikacji filmu.

Postanowieniem z dnia 19 marca 2013r. Sąd Okręgowy w Częstochowie na podstawie art. 219 kpc zarządził połączenie powyższych spraw celem łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Strona pozwana w odpowiedzi na pozwy wносиła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu.

Uzasadniając swe stanowisko pozwana przyznała, iż użyła wizerunków powodów w materiale reklamowym opublikowanym na swojej stronie internetowej, zarzuciła jednak, iż działanie to nie nosiło znamion bezprawności. Wskazała, iż okolicznością egzonercyjną powodującą wyłączenie odpowiedzialności pozwanej w niniejszej sprawie jest zgoda osób uprawnionych. Pozwana potwierdziła fakt, iż niedostępny już na stronie internetowej film reklamowy zawierał publikację wizerunków powodów, lecz wyjaśniła, iż zostały one użyte za zgodą powodów. Zgoda ta została przez nich wyrażona w sposób zrozumiały i oczywisty, choć nie na piśmie.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Częstochowie nakazał pozwanej (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w C., aby opublikowała na stronie internetowej www(...) oświadczenie o następującej treści: Zarząd (...) Spółki z o.o. w C. pragnie przeprosić Pana M. S. za bezprawne użycie jego wizerunku w filmie reklamowym.” oraz utrzymywała powyższe oświadczenie na wskazanej stronie internetowej przez okres trzydziestu dni od daty jego publikacji; nakazał pozwanej (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w C., aby opublikowała na stronie internetowej www(...) oświadczenie o następującej treści: Zarząd (...) Spółki z o.o. w C. pragnie przeprosić Pana J. R. za bezprawne użycie jego wizerunku w filmie reklamowym.” oraz utrzymywała powyższe oświadczenie na wskazanej stronie internetowej przez okres trzydziestu dni od daty jego publikacji; zasądził od pozwanej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w C. na rzecz powoda M. S. kwotę 3 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami w wysokości 13% w stosunku rocznym od dnia 18 grudnia 2012 roku i kolejnymi ustawowymi odsetkami w razie zmiany ich wysokości do dnia zapłaty; zasądził od pozwanej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w C. na rzecz powoda J. R. kwotę 3 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami w wysokości 13% w stosunku rocznym od dnia 18 grudnia 2012 roku i kolejnymi ustawowymi odsetkami w razie zmiany ich wysokości do dnia zapłaty; oddalił powództwa w pozostałej części; zasądził od pozwanej na rzecz powoda M. S. kwotę 1 410 zł 88 gr tytułem zwrotu kosztów procesu i zasądził od pozwanej na rzecz powoda J. R. kwotę 1 829 zł 38 gr tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd pierwszej instancji ustalił, iż powodowie M. S. i J. R. wykonywali prace związane z montowaniem i uruchomieniem linii technologicznej do produkcji pelletu na zamówienie (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w C.. Wykonawcą tej linii była firma (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Powód J. R. prowadził własną działalność gospodarczą i był podwykonawcą dla firmy (...), natomiast powód M. S. był pracownikiem firmy (...). W procesie produkcyjnym dokumentowano przebieg prac m.in. poprzez robienie zdjęć. W dzień rozruchu linii produkcyjnej, w lipcu 2012 r., powodowie nadzorowali funkcjonowanie linii, pracę maszyn, sprawdzali jakość

gotowego produktu. Obecny był przy tym również dyrektor pozwanej Spółki, który chodził po hali i filmował przebieg prac telefonem komórkowym. Powodowie stanęli na końcu linii produkcyjnej, w miejscu gdzie wysypuje się gotowy pellet, sprawdzali jakość tego produktu. Powodowie byli zadowoleni z uruchomienia linii i jakości produktu. W pewnym momencie podszedł do nich, także zadowolony z efektów wspólnej pracy, dyrektor pozwanej z telefonem. Powodowie chcąc wyrazić zadowolenie, że linia spełniła ich oczekiwania, unieśli kciuki prawej ręki w geście oznaczającym „OK.” Powodowie wiedzieli, iż są w tym momencie filmowani przez dyrektora pozwanej Spółki. Nagranie, na którym zostali uwidocznieni powodowie, (...) Spółka z o.o. wykorzystała jako element filmu reklamowego, który został zamieszczony na stronie internetowej pozwanej www(...). Powodowie nigdy nie wyrażali zgody na publiczne rozpowszechnianie nagranych wówczas filmu, ani też nikt nie zwracał się do nich o wyrażenie zezwolenia na wykorzystanie ich wizerunków na tym nagraniu w filmie reklamowym zamieszczonym w Internecie czy też udostępniania ich publicznie w inny sposób. Powodowie po uzyskaniu informacji o wykorzystaniu ich wizerunków w filmie reklamowym pozwanej, pismem z dnia 3 grudnia 2012r. zwrócili się do pozwanej z wezwaniem zaprzestania naruszania ich dóbr osobistych, opublikowania oświadczenia dotyczącego przeprosin i zapłaty zadośćuczynienia w kwocie po 3 000 zł. Spółka (...) w dniu 10 grudnia 2012r. usunęła film ze swojej strony internetowej. Pismem z dnia 18 grudnia 2012r. pozwana odmówiła uwzględnienia żądań powodów.

W ocenie Sądu pierwszej instancji pozwana (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w C. dopuściła się naruszenia dobra osobistego powodów M. S. i J. R. w postaci ich wizerunku poprzez rozpowszechnienie go bez zgody powodów. Zebrany materiał dowodowy pozwala na stwierdzenie, iż powodowie M. S. i J. R. zgodzili się na utrwalenie ich wizerunków telefonem komórkowym, tj. godzili się na sfilmowanie, natomiast nie wyrazili zgody na publiczne rozpowszechnianie utrwalonych w ten sposób wizerunków. Mając na uwadze powyższe, Sąd uznał iż doszło do naruszenia dóbr osobistych powodów, a pozwany nie wykazał, aby naruszenie to nie nosiło cech bezprawności. Sąd uznał za właściwe do usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych powodów M. S. i J. R. nakazanie pozwanej (...) Spółce z o.o. w C. opublikowanie na tej samej stronie internetowej pozwanej, na której był publikowany przedmiotowy film reklamowy, oświadczenia dotyczącego przeprosin powodów za bezprawnie użycie ich wizerunków w tym filmie przez okres 30 dni. Ustalając wysokość zadośćuczynienia należnego powodom Sąd miał na uwadze rodzaj naruszonego dobra osobistego powodów, umiarkowaną wysokość żądanego zadośćuczynienia, dyskomfort psychiczny powodów związany z faktem pojawienia się ich wizerunków w Internecie bez ich zgody, ironiczny odbiór tej sytuacji w gronie pracowników pozwanej Spółki znanych powodom, związany z faktem „reklamowania” pozwanej firmy przez pracowników innej firmy, a także fakt niezwłocznego usunięcia filmu po wezwaniu przez powodów. Z tych wszystkich względów, Sąd zasądził od pozwanej Spółki na rzecz każdego z powodów kwotę 3 000 zł tytułem zadośćuczynienia z art. 448 k.c. Ustawowe odsetki za opóźnienie zasądzono od daty pisma pozwanej, w którym odmawiała uczynienia zadość roszczeniom powodów w odpowiedzi na ich wezwanie, tj. od dnia 18 grudnia 2012 r.

Od powyższego rozstrzygnięcia apelację złożyła strona pozwana wnosząc o jego zmianę i oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów procesu za obie instancje.

Skarżąca zarzucała:

1. naruszenie prawa procesowego, a to art. 233 kpc poprzez przyjęcie na podstawie zebranego materiału dowodowego, że pozwana spółka dopuściła się naruszenia dobra osobistego powodów w postaci ich wizerunku poprzez rozpowszechnienie go bez zgody powodów, kiedy faktycznie powodowie wyrazili zgodę na utrwalenie i rozpowszechnienie swojego wizerunku;
2. naruszenie prawa materialnego, a to:
 - art. 24 kc i art. 448 kc poprzez ich zastosowanie do ustalonego stanu faktycznego, pomimo że z logicznego, prawidłowo ocenianego, wzajemnie się uzupełniającego materiału dowodowego wynikało, że powodowie wyrazili zgodę na utrwalenie i rozpowszechnienie swojego wizerunku;

- art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994r. o prawo autorskim i prawach pokrewnych poprzez jego wadliwe zastosowanie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności podnieść należy, iż Sąd pierwszej instancji ustalił prawidłowy stan faktyczny, który Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własny. Ustalenia te nie były zresztą sporne. W szczególności nie było spornym, iż powodowie nigdy nie wyrazili – czy to na piśmie, czy to w sposób werbalny – zgody na umieszczenie ich wizerunku w filmiku reklamowym. Strona pozwana bowiem konsekwentnie prezentowała stanowisko, iż wyrażenie zgody na rozpowszechnianie wizerunku dokonane było w formie konkludentnej, poprzez zgodę na samo sfilmowanie powodów.

Kwestia ta ma już charakter ocenny, wykraczający poza granice dokonywanych ustaleń stanu faktycznego. Tym samym zarzut apelacji odnoszący się do naruszenia art. 233 kpc sprowadza się de facto do kontestowania oceny prawnej dokonanej przez Sąd pierwszej instancji, co wykracza już poza materię ustaleń faktycznych.

W całej rozciągłości podzielić należy prawidłowe i trafne rozważania Sądu pierwszej instancji odnoszące się do oceny zasadności roszczeń powodów.

W pierwszej kolejności podzielić należy wskazywaną już wyżej konstatację, iż pozwana nie wykazała, iż powodowie wyrazili zgodę na ukazywanie ich wizerunku w ramach filmiku i to rozpowszechnianego w celach marketingowych. Jak słusznie wskazuje Sąd pierwszej instancji, zebrany materiał dowodowy pozwala na stwierdzenie, iż powodowie M. S. i J. R. zgodzili się jedynie na utrwalenie ich wizerunków telefonem komórkowym, tj. godzili się na sfilmowanie, natomiast nie wyrazili zgody na publiczne rozpowszechnianie tych utrwalonych w ten sposób wizerunków i to w dodatku w celach marketingowych. Pozwana (...) Spółka z o.o. w żaden sposób nie wykazała, aby uzyskała zgodę powodów na wykorzystanie ich wizerunków w filmie reklamowym pozwanej i zamieszczenie ich na jej stronie internetowej. Opublikowanie zatem wizerunków powodów nastąpiło bez ich zezwolenia. Oczywistym jest, iż zachowanie powodów widoczne na filmie, w tym zwrócenie się w kierunku filmującego i uniesienie kciuków, świadczy o tym, iż powodowie wiedzieli że są filmowani. Natomiast z takiego zachowania w żaden sposób nie można wywodzić wniosku, że powodowie wyrażają również zgodę na publiczne rozpowszechnianie w Internecie ich wizerunków utrwalonych na tym filmie. Zgoda na rozpowszechnienie wizerunku musi być niewątpliwa, zatem osoba jej udzielająca musi mieć pełną świadomość nie tylko formy przedstawienia jej wizerunku, ale także miejsca i czasu publikacji, zestawienia z innymi wizerunkami i towarzyszącego jej komentarza, czyli musi to być zgoda także co do warunków dopuszczalnego wykorzystania wizerunku. Istnienia zgody uprawnionego ani jej zakresu nie domniemywa się. Pozwany ma zatem obowiązek wykazać, że uzyskał zgodę uprawnionego na rozpowszechnianie jego wizerunku w oznaczonych warunkach.

Powodowie roszczenie swe wywodzili z treści art. 24 § 1 kc stanowiącego, iż ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Korelujący z tą normą przepis art. 448 kc stanowi, iż w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

Ta odpowiedzialność uzależniona jest od trzech przesłanek - istnienia dobra osobistego, jego naruszenia oraz bezprawności działania. Ciężar udowodnienia pierwszej i drugiej przesłanki obciąża pokrzywdzonego (powoda), a trzecia objęta jest wzruszalnym domniemaniem prawnym. Jeżeli wykazane zostanie naruszenie dobra osobistego, sprawcę naruszenia uwolnić może od odpowiedzialności tylko dowód braku bezprawności, co faktycznie jest

równoznaczne z wykazaniem przesłanek wyłączających bezprawność (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2005r., III CZP 53/04, OSNC 2005/7-8/114).

W niniejszej sprawie roszczenie powodów podlega ocenie zarówno na podstawie przepisów art. 23 i art. 24 kc przewidujących ochronę dóbr osobistych, do których należy między innymi wizerunek, jak również na podstawie art. 81 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2006r., Nr 90, poz. 631 ze zm.). Zgodnie z art. 81 ust. 1 i 2 powołanej ustawy, rozpowszechnianie wizerunku wymaga zezwolenia osoby na nim przedstawionej. W braku wyraźnego zastrzeżenia zezwolenie nie jest wymagane, jeżeli osoba ta otrzymała umówioną zapłatę za pozowanie. Zezwolenia nie wymaga rozpowszechnianie wizerunku:

1) osoby powszechnie znanej, jeżeli wizerunek wykonano w związku z pełnieniem przez nią funkcji publicznych, w szczególności politycznych, społecznych, zawodowych,

2) osoby stanowiącej jedynie szczegół całości takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza.

Uregulowanie zawarte w ust. 2 art. 81 ustawy o prawie autorskim stanowi przepis szczególny, w pozostałym zakresie występuje zbieg norm. Zbieg norm występuje także co do art. 78 ust. 1 w związku z art. 83 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz art. 448 kc gdyż w obu tych wypadkach przepisy przewidują jednakowe środki ochrony, a to w szczególności złożenie oświadczenia o odpowiedniej treści i formie, zadośćuczynienie i przyznanie odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.

Jak słusznie wskazuje Sąd pierwszej instancji w świetle ustalonego stanu faktycznego i przy przyjęciu, iż powodowie nie wyrazili zgody na rozpowszechnianie filmu z nagraniem ich postaciami, należy stwierdzić, iż pozwana (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w C. dopuściła się naruszenia dobra osobistego powodów M. S. i J. R. w postaci ich wizerunku, poprzez rozpowszechnienie go bez zgody powodów. Zgodnie z art. 6 w rozumieniu ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, utworem rozpowszechnionym jest utwór, który za zezwoleniem twórcy został udostępniony publicznie. Takim udostępnieniem jest niewątpliwie zamieszczenie utworu w Internecie.

Środki ochrony naruszonego dobra muszą być adekwatne do samego naruszenia i wybrane z uwzględnieniem całokształtu okoliczności sprawy. W pełni prawidłowo zatem Sąd pierwszej instancji uznał za właściwe do usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych powodów nakazanie pozwanej opublikowanie na tej samej stronie internetowej pozwanej, na której był publikowany przedmiotowy film reklamowy, oświadczenia dotyczącego przeprosin powodów za bezprawne użycie ich wizerunków w tym filmie przez okres 30 dni. Wskazany film reklamowy był publikowany na w/w stronie i na tej stronie powinny znaleźć się przeprosiny skierowane do powodów.

Też i kwota zasądzzonego zadośćuczynienia wydaje się być adekwatna do stopnia naruszenia. Podkreślić należy, iż żądania pozwów w tym zakresie były umiarkowane, wyważone i w pełni adekwatne do stopnia naruszenia dóbr osobistych i całokształtu okoliczności. W żadnym wypadku nie można przyjąć iż żądane tytułem zadośćuczynienia sumy winny być każdorazowo korygowane przez Sąd. Należało tu mieć tu na względzie podniesiony przez Sąd pierwszej instancji dyskomfort psychiczny powodów związany z faktem pojawienia się ich wizerunków w Internecie bez ich zgody, ironiczny odbiór tej sytuacji w gronie pracowników pozwanej Spółki znanych powodom, związany z faktem „reklamowania” pozwanej firmy przez pracowników innej firmy ale także i znane ogólnie stawki wypłacanych statystom wynagrodzeń za udział w filmie reklamowym.

Z powołanych względów na podstawie art. 285 kpc apelację oddalono jako bezzasadną.

O kosztach procesu za instancję odwoławczą orzeczono po myśli art. 108§1 kpc i art. 98 kpc. Na zasądzoną na rzecz każdego z powodów kwotę 720 zł składa się honorarium pełnomocnika ustalone na podstawie § 6 pkt. 3 i § 11 pkt. 2 w zw. z § 13 ust.1 pkt. 2 i § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 97, poz. 887 ze zmianami).